
Kyrkomötet
Kyrkostyrelsens skrivelse 2025:5

Ökad stiftssamverkan

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 3 april 2025

Martin Modéus

Camilla Asp

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I denna skrivelse tar kyrkostyrelsen hand om innehållet i utredningen *Att kroka arm – Om ökad stiftssamverkan* samt remissinstansernas respons.

I skrivelsen finns förslag till justeringar i kyrkoordningen för att undanröja tveksamheter och otydlighet om möjligheter för samverkan i utförandet av stiftets uppdrag.

Innehåll

1 Förslag till kyrkomötesbeslut.....	3
2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen.....	3
3 Att kroka arm.....	4
3.1 Ärendet och dess beredning	4
3.2 Utredningens innehåll	4
3.3 Remittering av utredningen.....	5
4 Kyrkostyrelsens stöd för stiftssamverkan.....	7
4.1 Stiftsdialog på förtroendemannanivå	7
4.2 Stiftssamverkan på chefsnivå.....	8
4.3 Överenskommelser mellan stift	8
4.4 Samverkan genom resurstift	9
4.5 Samverkan genom stiftsnoder.....	9
4.6 Information om stiftssamverkan	10
5 Överväganden och förslag.....	11
5.1 Förslag om stiftets resurser	11
5.2 Stiftssamverkan.....	15
5.3 Stöd från kyrkostyrelsen	17
5.4 Ikraftträdande	19
5.5 Stiftssamverkans konsekvenser för barn.....	19
5.6 Kommentar till bestämmelsen i kyrkoordningen.....	19
Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll.....	21

1 Förslag till kyrkomötesbeslut

KsSkr 2025:5

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,

dels att en ny bestämmelse, 6 kap. 4 a §, ska införas av följande lydelse,

dels att 6 kap. 4 § och 10 kap. 4 § ska ha följande lydelse,

dels att det närmast före 6 kap. 4 a § ska införas en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

4 §

Stiftet ska främja och ha tillsyn över församlingarnas uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Stiftet ska också främja en god förvaltning i stiftets församlingar, pastorat och samfälligheter för särskilda uppgifter och ha tillsyn över förvaltningen och över hur uppdraget som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs. Det finns närmare bestämmelser om stiftets tillsyn i 57 kap.

Stiftet får lämna bidrag till internationell diakoni och mission.

Det finns särskilda bestämmelser i kyrkoordningen om övriga uppgifter som stiftet, biskopen, domkapitlet och stiftsstyrelsen ska fullgöra.

Stiftet ska anställa *och avlöna* den personal samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för stiftets verksamhet.

Stiftet ska anställa *eller anlita* den personal samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för stiftets verksamhet. *Stiftet kan också tillgoda-göra sig resurser och kompetens på annat sätt.*

Stiftet ska i sitt främjandearbete beakta domkyrkans roll som stiftskatedral som en särskild resurs i relation till församlingens grundläggande uppgift och därvid verka för stiftskatedralen som en konkret gestaltning av Svenska kyrkan som episkopal kyrka i enlighet med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Stiftssamverkan

4 a §

Stiftet ska vid fullgörandet av sitt uppdrag beakta möjligheterna till samverkan med andra stift.

Stiftet får med beaktande av sitt uppdrag även tillhandahålla stöd till andra stift.

10 kap.

4 §

Kyrkostyrelsen får på uppdrag av en församling, ett pastorat, en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter eller ett stift tillhandahålla administrativa tjänster till en sådan enhet.

Kyrkostyrelsen får på uppdrag av ett stift tillhandahålla stöd för genomförandet av stiftets uppdrag.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2026.

3 Att kroka arm

3.1 Ärendet och dess beredning

I de senaste årens skrivelser till kyrkomötet om verksamhet och ekonomi har kyrkostyrelsen betonat att det är hög tid för omställning i Svenska kyrkan. Kyrkomötet har ställt sig bakom det faktum att den ekonomiska prognosen för framtiden kräver långsiktighet och ansvarsfullt agerande. Likaså att de arbetsformer som finns i dag behöver vidareutvecklas. Svenska kyrkan har hittills haft gott om ekonomiska resurser och har därför kunnat utföra liknande parallella arbetsinsatser i 13 stift. Kyrkomötets ekonomiutskott har specifikt uttryckt stor förväntan på arbetet för ökad stiftssamverkan och menar att det är nödvändigt att samverka mera och utarbeta nya arbetsformer.

I december 2022 tillsatte därför kyrkostyrelsen en parlamentarisk utredning med fokus på ökad stiftssamverkan. Utredningen tillkom för att stimulera stiftssamverkan och undersöka om det finns generella hinder för samverkan i utförandet av stiftens uppdrag som bör undanröjas. Utredningen skulle också identifiera det som kan underlätta och stärka stiftssamverkan.

I utredningens direktiv framgår vikten av att Svenska kyrkan utvecklas till en hållbar kyrka som hushållar väl med sina resurser, såsom medlemmarnas pengar. Därtill betonades hur verksamheten kan berikas av de perspektiv som tillkommer i samarbeten med andra. Det finns alltså både kvalitetsmässiga och ekonomiska grundvalar för samverkan, vilket var utgångspunkter för utredningen.

Utredningen överlämnade i april 2024 rapporten *Att kroka arm – Om ökad stiftssamverkan* (SKU 2024:1) till kyrkostyrelsen. Under hösten 2024 remitterades utredningen till stiftet, församlingar och några övriga remissinstanser. En remiss-sammanställning har upprättats och finns sparad i ärendet Ks 2024-1243.

3.2 Utredningens innehåll

Utredningen konstaterar att det inte finns några hinder för stiftssamverkan i dag – om stiftet vill samverka. Det finns redan förutsättningar för samverkan mellan stiftet utifrån dagens kyrkoordning. Men kyrkoordningen uppmuntrar inte uttryckligen till gemensamma lösningar varför utredningen föreslår nya formuleringar i kyrkoordningen för att undanröja de otydligheter, tveksamheter och den ängslighet som kan hindra samverkan mellan stiftet.

I utredningsrapporten beskrivs bakgrund, utgångspunkter och förutsättningar för stiftssamverkan och överväganden för utredningen förslag. Utredningen betonar skillnaden mellan *ansvar* och *utförande*, att det är skillnad mellan stiftets kyrkoord-

ningsreglerade ansvar och hur stiftet i praktiken väljer att utföra och samverka i sitt uppdrag. En viktig utgångspunkt i utredningen har också varit att det kyrkoordningsreglerade ansvaret bör renodlas och finansieras av respektive nivå.

Utredningen utgår ifrån nuvarande organisation i Svenska kyrkan och föreslår inga förändringar av den, vilket ingick som en förutsättning i utredningens direktiv. De juridiska och läromässiga utgångspunkter som ligger till grund för ökad stiftssamverkan presenteras i utredningsrapporten.

Utredningen månar om frivilligheten vid stiftssamverkan, men betonar samtidigt allvaret i behovet av att dela på resurser i en alltmer ansträngd ekonomisk situation. Utredningen visar på att resurserna är ojämnt fördelade inom Svenska kyrkan och stiftens förutsättningar är olika. Utredningen menar att det inte är rimligt att varje stift ska ha samma uppsättning expert- och specialkompetens för främjande, stöd och kvalitetssäkring inom alla verksamhetsområden. I dag sker dessutom dubbelarbete inom flera områden vilket inte är hållbart på sikt med hänsyn till minskade intäkter och resurser i framtiden. Framtiden kommer att kräva antingen hård prioritering eller/och ökad samverkan genom exempelvis någon form av arbetsfördelning mellan stiftet. Utredningen betonar också hur stiftssamverkan samtidigt kan möta behovet av kvalitetsutveckling inom flera verksamhetsområden.

Rapporten rymmer en omvärldsbeskrivning och prognoser för stiftens ekonomiska förutsättningar att stärka det lokala församlingsarbetet i framtiden.

Utredningen har undersökt och beskriver en del av den stiftssamverkan som redan äger rum i dag och har valt att lyfta fram 15 aktuella exempel med olika karaktär. De framgångsfaktorer som utredningen menar har störst betydelse för en hållbar stiftssamverkan lyfts också fram, faktorer som bland annat förtroendevalda i stiftsstyrelsernas presidier och kyrkostyrelsens arbetsutskott har medverkat till att identifiera.

Utredningen slår fast att Svenska kyrkan behöver kroka arm internt och med andra i det omgivande samhället för att vara en långsiktigt bärkraftig kyrka som klarar sig med mindre ekonomiska resurser än i dag.

I utredningsrapporten redogörs vidare för det resonemang som leder fram till utredningens slutsatser och förslag. Utredningen i sin helhet finns publicerad på Svenska kyrkans webb: www.svenskakyrkan.se/utredningar.

3.3 Remittering av utredningen

Resultatet av remitteringen visar en samstämmighet bland remissinstanserna samt att det finns ett stöd för utredningens innehåll och konkreta förslag.

Inbjudan att lämna synpunkter på utredningen skickades till samtliga 13 stift den 20 augusti 2024. Sista svarsdatum var den 1 december 2024. Inbjudan att lämna synpunkter skickades även till 37 församlingar och pastorat, tre i varje stift, samt till ett pastorat i Visby stift. Enheterna valdes ut i syfte att få ett så brett underlag som möjligt utifrån olika förutsättningar. Parametrarna i urvalet har varit geografi, demografi, storlek och kyrklighet. Av dessa enheter har 15 svarat, varav ett storpastorat och en domkyrkoförsamling.

Fyra av kyrkostyrelsens nämnder erbjöds möjlighet att lämna remissvar, tre av dessa har svarat att de antingen avstår att svara eller inte har några invändningar eller synpunkter. Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation (Skao) har avgett ett yttrande som redovisas kortfattat nedan.

Sammanfattningsvis uttrycker stiftet att de finner utredningen väl genomförd och att intentionerna för ökad stiftssamverkan är bra och att ökad stiftssamverkan är önskvärd. Flera stift uttrycker vikten av fortsatt gemensamt arbete och fördjupade

strategiska samtal. Motiven för att stiften tillstyrker är samstämmiga, det handlar om att Svenska kyrkan behöver utveckla resurseffektiva samverkansformer mellan stiftet och samverkan med den nationella nivån. Om enheterna i Svenska kyrkan hjälps åt med kompetens- och resurskrävande uppgifter ökar möjligheten att kunna satsa mer på stöd till gudstjänstliv, diakoni samt barn- och ungdomsverksamhet. Det nämns att den utökade digitaliseringen har möjliggjort att medarbetare kan arbeta mer stiftsövergripande i dag än mot tidigare.

Stiftet välkomnar således en gemensam fortsatt strävan för ökad samverkan. *Strängnäs stift* och *Uppsala stift* uttrycker till och med att man tycker att utredningen borde ha gått längre i sina förslag. Uppsala stift uttrycker att de gärna hade sett en tydligare vision och strategi för utökad stiftssamverkan. Strängnäs stift saknar överväganden för hur stiftens kompetens kan delas och vilka förutsättningar som krävs för att säkra hållbara strukturer för framtiden, samt hur detta skulle kunna komma till uttryck i kyrkoordningen.

Flera stift menar att en ökad samverkan är möjlig redan nu med befintliga formuleringar i kyrkoordningen. De uttrycker att de konkreta förslagen är okontroversiella och oproblematiska och att en hel del samverkan redan sker och att nuvarande kyrkoordning inte hittills har hindrat önskad samverkan, men att justeringarna förtydligar och visar på möjligheter och kan undanröja eventuella tveksamheter till samverkan.

Flera stift anser att den exempelsamling på olika sorters samverkan som finns i utredningen är bra och intressant, samt glädjande och inspirerande. Några stift påpekar att det finns många fler exempel än dessa. Vidare lyfts resonemanget i utredningen om Svenska kyrkans episkopala struktur både som bra och tydligt och att det på ett övertygande sätt visar hur stiftssamverkan inte förändrar det ansvar som varje stift har var för sig.

Samtliga 13 stift finner utredningens förslag till kyrkoordningsändringar och tillägg som positiva och stiftet tillstyrker förslagen i sin helhet utan förslag till förändringar, förutom Linköpings stift som förordar att ordet *ska* i utredningens förslag till ny bestämmelse om stiftssamverkan i 6 kap. ska bytas ut till ordet *bör*. Stiftet ser en risk att ordet ska uppfattas som ett formellt krav likt barnkonsekvensanalyser och att det ökar den administrativa bördan. Kyrkostyrelsen bemöter denna fråga i avsnitt 5.2 Stiftssamverkan.

I avsnittet 5 finns en detaljerad redogörelse för remissinstansernas respons vad gäller förslagen till justeringar i kyrkoordningen.

Slutligen välkomnar Skao utredningens förslag och har i sitt remissvar erbjudit sina tjänster till stöd vid samverkan. Skao erbjuder att med sin samlade kompetens och erfarenhet bidra till att bland annat visa på hur olägenheter för de enskilda arbetstagaren som ska arbeta för flera stift kan undanröjas. Man menar vidare att det finns möjlighet till samverkan inom de flesta främjandeyråden, tillika även inom tillsynsverksamheten och nämner flera befattningar som exempel. Skao nämner slutligen sin utbildningsverksamhet och att ytterligare samverkan kan utvecklas inom utbildningsområdet.

Samverkan bör växa fram lokalt där arbetet genomförs. Likaså tilliten till att ett annat stift kan utföra en del av stiftets främjandeuppdrag och göra det bra. Det är angeläget för kyrkostyrelsen att understödja de insatser som främjar tillit och sammanhållning i Svenska kyrkan och den nationella nivån bör därför bidra till att skapa goda förutsättningar för ökad stiftssamverkan. Kyrkostyrelsen finner den centrala fråga som utredningen ställer i sitt slutord som mycket angelägen i den tid som är: Vill vi möta framtiden tillsammans eller möta den var för sig?

Formerna för stiftssamverkan behöver kontinuerligt utvecklas. Kyrkostyrelsen, liksom utredningen, förespråkar inte någon särskild samverkansmodell eller specifik form för stiftssamverkan i nuläget. Stiftet kan på egen hand utarbeta goda arbetsformer för samverkan, vilket också framgår av de exempel på stiftssamverkan som lyfts fram i utredningen. Kyrkostyrelsen menar dock, precis som utredningen, att det kan behövas stöd för de former och strukturer som utvecklas, inte minst i processen för hur ett stift kan få medgivande från andra stift att bära ett särskilt ansvar inom något verksamhetsområde eller få mandat att företräda Svenska kyrkan, exempelvis vid ansökan om ekonomiska medel från andra aktörer, som EU. Flera stift anför områden där stiftssamverkan är särskilt meningsfull, exempelvis stöd till församlingar och pastorat i klimatfrågorna och i fastighetsfrågorna.

Frågor som renodling av uppdragen av de olika nivåerna i Svenska kyrkan nämns som positivt i remissvar, men detta innebär inte att den nationella nivån förskjuter kostnader till stiftet för de stödjande insatser som i dag görs på den nationella nivån.

Kyrkostyrelsen planerar att även fortsättningsvis understödja stiftssamverkan med några insatser som beskrivs i följande avsnitt.

4.1 Stiftsdialog på förtroendemannanivå

Kyrkostyrelsen initierade år 2018 den så kallade *stiftsdialogen* för att i strukturerad form stärka dialogen med stiftet på förtroendemannanivå. Stiftsdialogen, som bland annat rymmer presidieöverläggningar mellan kyrkostyrelsens arbetsutskott och stiftsstyrelsernas presidier, har till syfte att stärka samarbete och samverkan. Biskoparna ingår naturligt i dialogen i sin egenskap av ordförande i respektive styrelse. Frågan om ökad samverkan har även aktualiserats separat i samtal inom biskopsmötet.

I en utvärdering av presidieöverläggningarna hösten 2021 angavs fortsatt arbete för samverkan som angeläget. Allt för att hushålla med gemensamma resurser och på bästa sätt tillvarata kompetens. Många menade att utvecklad stiftssamverkan är en grund för en långsiktigt hållbar kyrka och god kvalitet i främjandeuppdraget.

Presidieöverläggningarna är ingen formell struktur i Svenska kyrkan, utan stiftsstyrelserna fattar beslut var för sig, men mötesplatsen är av stor betydelse för erfarenhetsutbyte, inspiration och som stöd för kyrkostyrelsens och stiftsstyrelsernas utvecklingsarbete. Presidieöverläggningarna har hittills bland annat haft betydelse för framväxten av Svenska kyrkans färdplan för klimatet, Svenska kyrkans löneservice, för kommunikation och de nödvändiga beslut som krävdes under covidpandemin.

Kyrkostyrelsen menar att nästa steg skulle kunna vara att tillsammans med stiftet identifiera de områden som är bäst lämpade att utföras av den nationella nivån respektive av stiftsnivån. I något remissvar nämns exempelvis att forskning, statistik och utbildning är områden som den nationella nivån bäst kan bidra till, medan stiftet exempelvis kan samverka kring fortbildning och externa ekonomiska bidragsansökningar. I ett annat remissvar nämns den kursverksamhet som bedrivs i stiftet som något fördelaktigt att koordinera och samverka kring i stiftet.

I remissvar uttrycks också i positiva ordalag hur andra aktörer skulle kunna utföra verksamhet för att främja församlingar, exempelvis inom fortbildningsområdet och nämner Sensus studieförbund, folkhögskolor och andra aktörer inom den ideella sektorn.

Kyrkostyrelsen menar att den erfarenhet som finns av samverkan i stiftet och på nationell nivå är värdefull, men att samverkanskompetens behöver utvecklas ytterligare. Kyrkostyrelsen menar att en vitalisering av stiftsdialogen är en möjlighet för att stärka konkret ökad stiftssamverkan.

4.2 Stiftssamverkan på chefsnivå

Stiftens direktorer ingår i ett kollegium tillsammans med Svenska kyrkans generalsekreterare. Överläggningar för informationsutbyte har ägt rum i många år, men en mer strukturerad samverkan har utvecklats de senaste åren. Syftet är att samordna, bereda och verkställa beslut fattade av kyrkostyrelse och stiftsstyrelser inom gemensamma prioriterade ansvarsområden. Stiftsdirektorernas samverkan bidrar till förbättring och effektivisering inom områden som ligger i linje med beslut i styrande organ samt utgör ett forum för kollegialt samråd, utbyte av kunskap och erfarenheter.

Detta kollegium är inte heller ett beslutande organ i Svenska kyrkan. Varje medlem i kollegiet kan enbart fatta beslut utifrån sitt mandat och befogenheter i respektive stift eller på den nationella nivån. Varje stiftsdirektor måste säkerställa att stiftets biskop och stiftsstyrelse hålls informerad om arbetet och generalsekreteraren informerar på motsvarande sätt på den nationella nivån.

Den strukturerade samverkan i kollegiet inleddes efter ett gemensamt utvecklingsprogram i kollegiet åren 2013–2015, med stöd i stiftsstyrelser och kyrkostyrelse samt förankrat i biskopsmöte och kyrkomöte. Under årens gång har samverkan mellan stiftsdirektorskollegiet och biskopsmötet stärkts och så sent som i maj 2025 bjöd ärkebiskopen in till ett gemensamt samtal för att fördjupa relationen ytterligare och diskutera formerna för arbetet med Kristen tro i nästa generation. Varje stiftsdirektor och biskop har ett eget ansvar i sina stift utifrån det uppdrag stiftsstyrelsen givit, men deras samverkan är också av stor betydelse för hela Svenska kyrkan.

Vid de större händelser som inträffat i Sverige de senaste åren har kollegiets samverkan också haft stor betydelse, exempelvis vid flyktingmottagandet 2015, den långvariga pandemin som utbröt våren 2020, vid cyberangreppet i november 2023 samt för det pågående arbetet med att stärka Svenska kyrkans säkerhets- och beredskapsarbete.

Flera av de exempel på stiftssamverkan som lyfts fram i utredningsrapporten är ett resultat av stiftsdirektorernas tillitsfulla relationer.

4.3 Överenskommelser mellan stift

Det går i de flesta fall alldeles utmärkt att samverka stift emellan utan stöd av avtal, på juristspråk kallat formlöst. Men avtal är däremot en angelägen fråga när resursallokering blir aktuell, av ett eller annat slag, såsom personal, ekonomi och lokaler. Utredningen har identifierat att skriftliga överenskommelser är en framgångsfaktor vad gäller långsiktighet för en samverkan. Skriftliga överenskommelser underlättar när osäkerhet uppstår i olika situationer och det minskar skörheten vid medarbetarskiftet. Det finns flera exempel på goda samarbeten som upphört när engagerade och drivande medarbetare avslutat sin tjänst eller fått andra arbetsuppgifter. När person-

beroendet på centrala poster är alltför stort kan goda samarbeten lätt sänkas om det inte finns avtal eller andra skriftliga överenskommelser förankrade i organisationen.

I något remissvar betonas också vikten av avtalsreglerade överenskommelser för att få till stånd ökad samverkan, exempelvis behöver arbetsgivaransvaret vid tjänster som stiftens finansierar tillsammans tydliggöras. Stiftssamverkan tryggas av avtalsreglering, blir tydligare samt minskar sårbarheten och blir inte beroende av enskilda medarbetares engagemang. En annan remissinstans lyfter exempelvis arbetsmiljöaspekter vid delade tjänster som viktig att beakta.

Beroende på vilken stiftssamverkan som är aktuell kan det finnas ett behov av att reglera samverkan med avtal för att tydligt reglera mål, förväntningar, tid, ersättningar och liknande. Detta är också aktuellt vid samarbeten med stiftsgårdar och kompetenscentra inom Svenska kyrkan. Reglering gäller även vid samverkan med andra aktörer i samhället, till exempel studieförbund, folkhögskolor och civilsamhällets organisationer.

Stift med erfarenheter av att samverka med andra stift kan vara behjälpliga i detta utvecklingsarbete. Redan under utredningsarbetet framförde flera stift behovet av juridiskt stöd i utformningen av samverkansavtal och kyrkostyrelsen ska därför utveckla arbetsformer där kyrkokansliet kan bidra med stöd tillsammans med de stift som har erfarenhet inom detta område. Som nämns i avsnittet ovan erbjuder också Skao sina tjänster.

4.4 Samverkan genom resurstift

Stockholms stift har utvecklat resursförsamlingar där några församlingar med kunskap inom ett särskilt område utgör stöd till övriga församlingar i stiftet. Stockholms stift liknar i sitt remissvar sitt pågående arbete med resursförsamlingar med de kompetenscentra som skulle kunna etableras och vidareutvecklas i olika stift till gagn för hela Svenska kyrkan. Luleå stift är också ett stift som samarbetar med församlingar på liknande sätt som Stockholms stift. Kyrkostyrelsen tror att det finns mycket att lära från de stift som arbetar enligt sådana modeller och understödjer gärna utvecklingen av resurstift och kompetenscentra.

I dag tar exempelvis Skara stift ett särskilt avtalsreglerat ansvar för arbetshandledning och medarbetarstöd för några andra stift, Göteborgs stift har en central roll i arbetet med Bokmässan och Uppsala stift hårbärgerar en telefoniplattform där flera stift nu samverkar. Ett annat exempel är att stiftsgården i Rättvik i Västerås stift sedan en tid tillbaka leder Act Svensk kyrkans program Ung i den världsvida kyrkan. Inom exempelvis kommunikationsområdet finns också flera goda exempel på stiftssamverkan.

År 2019 påbörjades ett konkret arbete i presidieöverläggningarna där stiftsstyrelserna identifierade områden som de olika stiftens vid det tillfället hade särskild kunskap om och ville ta ett särskilt ansvar för. Den processen avstannade främst på grund av att pandemin tog all uppmärksamhet i de följande överläggningarna. Men arbetet är förstås möjligt att återuppta.

4.5 Samverkan genom stiftsnoder

Arbetet med Svenska kyrkans färdplan för klimatet innebär ett annat intressant sätt att samverka. Redan i arbetet med färdplanens första etapp var samverkan en viktig framgångsfaktor. Det ekonomiska tillskottet från kyrkostyrelsen till kapacitetsförstärkning för främjandearbetet i andra etappen innebär en väsentlig resursökning som

särskilt riktas mot de målområden i färdplanen där målen har varit särskilt svåra att nå och där främjandet tidigare har varit begränsat. Det gäller särskilt områdena resor, transporter och konsumtion. Kapacitetsstärkningen sker genom bildande av samverkansnoder på fyra stiftskanslier som anställer flera medarbetare inom utpekade målområden, vars kompetens ska komma till nytta i hela Svenska kyrkan och bidra i främjandet i flera stift. Fyra stift arbetar således åt övriga stift i denna del av stiftets främjandearbete.

Medarbetarna i de så kallade nodstiften deltar aktivt i främjandet av klimatarbetet i såväl det egna stiftet som i andra stift inom dessa områden. Nodmedarbetarna ska också ingå i de operativa grupperna för gemensam planering och genomförande av insatser. På så sätt kommer kompetensen från nodmedarbetarna hela Svenska kyrkan till godo. Enligt beslut i kyrkostyrelsen om kriterier för medelsfördelning ska främjandet huvudsakligen vara kostnadsfritt för församlingar i Svenska kyrkan.

Främjandet förväntas, åtminstone delvis, baseras på insatser planerade av de operativa grupperna. I vilken utsträckning dessa insatser kan tillämpas beror på förutsättningarna i olika stift, inklusive hur långt församlingarna har kommit i sitt arbete. Samtidigt förväntas olika insatser planerade av operativa grupper möta behov och kunna tillämpas i församlingar och pastorat i flera olika stift.

Samverkansstiften, de stift som inte är nodstift, har möjlighet att ta ansvar för genomförande av insatser som planeras av de operativa grupperna, och få verksamhetsmedel för detta.

För flera av de övriga målområdena i färdplanen finns också samordningsresurser anställda i nodstiften. Dessa samordningsresurser har som uppdrag att samordna de operativa gruppernas arbete och samla kompetens inom målområdet nationellt, men inte att främja flera stift. Detta främjande förutsätts genomföras av varje stifts ordinarie personal och genom särskilda insatser.

Göteborgs stift ska främja Lund, Skara, och Karlstad stift.

Linköpings stift ska främja Växjö och Visby stift

Luleå stift ska främja Härnösands stift.

Stockholms stift ska främja Strängnäs, Västerås och Uppsala stift. Uppsala stift är en så kallad ren energinod, som ska stödja främjanderesurserna i samtliga stift och behöver därför främjande inom områdena konsumtion och resor och transporter.

Dessa olika grupper av stift har olika förutsättningar exempelvis när det gäller geografisk yta, antal enheter samt hur långt församlingarna har kommit i sitt klimatarbete. Stiften har också delvis olika praxis för sitt främjande, exempelvis när det gäller graden av uppsökande verksamhet för främjande. Dessa skillnader i förutsättningar väcker frågor om hur främjandet i samverkan mellan flera stift kan utformas för att tillgodose olika behov och förutsättningar samtidigt som det upplevs som tillräckligt sammanhållet.

I detta större utvecklingsarbete utarbetas både modeller för samverkan och samverkanskompetens, som ska tas tillvara längs vägen.

4.6 Information om stiftssamverkan

Kyrkostyrelsen kan bidra till att olika former av stiftssamverkan kommuniceras och att erfarenheter delas, i stiftsdialogen med de förtroendevalda och i stiftsdirektorsnätverket. Men informationen om samverkan behöver även kommuniceras brett i Svenska kyrkan för ökad transparens och naturligtast sker detta på Kornet.

5 Överväganden och förslag

KsSkr 2025:5

5.1 Förslag om stiftets resurser

Kyrkostyrelsens förslag: Bestämmelsen i 6 kap. 4 § fjärde stycket kyrkoordningen kompletteras för att förtydliga att stiftet även kan tillgodogöra sig resurser eller kompetens på annat sätt än vad som sägs i bestämmelsens första mening, det vill säga genom att anställa eller anskaffa sådan. Det förtydligas även att stiftet kan såväl anställa som anlita den personal som behövs för dess verksamhet. Dessutom föreslås att begreppet avlöna utmönstras ur bestämmelsen.

Ändrad paragraf: 6 kap. 4 § fjärde stycket kyrkoordningen.

Utredningens förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget. Några lämnar det utan erinran. *Härnösands stift* tillstyrker samtliga förslag till ändringar i kyrkoordningen och anger att de är oproblematiska, samt att de förtydligar och visar på möjligheten till samverkan med andra stift. Ur ett läromässigt perspektiv lyfter *Härnösands stift* bland annat fram att man vid diskussioner och överväganden kring stiftssamverkan tar hänsyn till den episkopala strukturen samt det regionala och lokala självstyret. *Karlstad stift* håller med om att förslagen till ändringar i kyrkoordningen är okontroversiella. *Stockholms stift* tillstyrker förslaget, även om ändringen är onödig eftersom det redan i dag kan läsas in att stiftet kan tillgodogöra sig resurser genom samverkan. Även *Skara stift* håller med om att den föreslagna ändringen egentligen inte behövs.

Göteborgs stift tillstyrker förslaget, men föreslår att kyrkostyrelsen kan överväga om ordet ”anskaffa” ska ändras på motsvarande sätt som ”avlöna” eftersom anskaffa kan förstås som att stiftet måste äga egendomen. *Göteborgs stift* uttrycker viss tveksamhet till att göra ändringar i kyrkoordningen om det inte behövs.

Luleå stift tillstyrker i huvudsak utredningens förslag, men önskar ge några medskick samt förslag till kompletteringar. Stiftet anser att de föreslagna formuleringarna bör ses över ytterligare, och lämnar förslag på ny lydelse. Vidare anger stiftet att kyrkostyrelsen bör ta ställning till om motsvarande ändring ska göras i likalydande bestämmelser, så som 2 kap. 1 § kyrkoordningen.

Uppsala stift anger att utredningen är klok, angelägen och väl utförd. Stiftet har inga synpunkter på de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen, men anför synpunkter av regelteknisk karaktär.

Örnsköldsviks norra pastorat ser med glädje och tillförsikt till utredningens intention och de förslag som presenteras. Pastoratet föreslår ett tillägg att tjänster kan ”köpas” från de lokala enheterna för att fullgöra uppdraget på stiftsnivå.

Nylöse pastorat tillstyrker förslaget under förutsättningen att 2 kap. 1 § fjärde stycket kyrkoordningen som avser församlingens grundläggande uppgift ändras på motsvarande sätt, för att undvika missförstånd i fråga om att anställa eller anlita samt tillgodogöra sig resurser och kompetens på annat sätt. Pastoratet förutsätter också att den utökade samverkan inte används till att lägga ytterligare arbetsuppgifter eller administrativa pålagor för församlingarna.

Järfälla församling avstyrker förslaget eftersom det är otydligt gällande ansvar och resursbesättning, exempelvis om stiftet kan få mandat att anlita oavlönade resurser ur en församling på församlingens bekostnad.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation (Skao) välkomnar utredningens förslag och ambitioner, samt lyfter fram förutsättningarna för samverkan gällande bland annat personell samverkan och begravningsverksamheten.

Bakgrund

Varje stift ska anställa en biskop, det antal präster och diakoner som stiftsstyrelsen bestämmer, minst en stiftsjurist och den personal i övrigt som behövs för verksamheten enligt 34 kap. 4 § kyrkoordningen. Minimibemanningen är en biskop och en stiftsjurist. Präster, diakoner, kyrkomusiker och annan personal får beslutas av stiftet (CsSkr 1999:3 2–405). Regleringen ansågs inte utgöra någon ändring gentemot tidigare ordning och Centralstyrelsen ville inte minska det lokala självbestämmandet, exempelvis genom att ange ett visst antal befattningar (CsSkr 1999:3 2–235).

Enligt 6 kap. 4 § fjärde stycket kyrkoordningen ska stiftet anställa och avlöna den personal samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för stiftets verksamhet. När bestämmelsen infördes angav Centralstyrelsen att stiftet får, för att fullgöra sina uppgifter, anskaffa och underhålla det som behövs av fast och lös egendom, samt att stiftet också får anställa den personal som behövs för att sköta verksamheten (CsSkr 1999:3 2–359). Motsvarande bestämmelse finns för församlingar i 2 kap. 1 § fjärde stycket kyrkoordningen. Det redogörs inte detaljerat för dessa bestämmelser i förarbetena, men det hänvisas till vad som i kyrkolagen ansågs som församlings- respektive stiftssamfällighetsangelägenheter (se vidare 11 kap. 4 § respektive 23 kap. 2 § kyrkolagen [1992:300]). I kommentaren till kyrkoordningen noteras det att bestämmelsen tagits in i kyrkoordningen även om det är en självklarhet att församlingen för att kunna utföra sin uppgift behöver resurser i form av fastigheter, inventarier och personal. Ansvaret för detta är en konsekvens av församlingens grundläggande uppgift (se Edqvist et al., *Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2022 med kommentarer och angränsande lagstiftning* s. 58, jfr även SKU 1998:3 s. 64).

Möjligheten för församlingar att anlita resurser för att utföra tjänster diskuterades ingående med anledning av Svenska kyrkans löneservice och kyrkomötets beslut 2022 om en ny bestämmelse i 10 kap. 4 § kyrkoordningen som ger den nationella nivån ett mandat att tillhandahålla administrativa tjänster direkt till församlingar och pastorat. I kyrkostyrelsens skrivelse (KsSkr 2022:4 s. 55) beskrivs bland annat att syftet med löneservice är att minska kostnaderna för församlingarna genom att de inte längre behöver ha egen personal som hanterar löner och arvoden. Dessutom anges i skrivelsen:

att församlingen har det yttersta ansvaret för exempelvis lönehantering för sin personal, betyder dock inte att församlingen också måste ha egen personal som hanterar församlingens löner och arvoden, utan församlingen har en möjlighet att anlita någon annan till att utföra uppdraget. Det finns således enligt kyrkoordningen inget hinder för en församling att anlita en annan aktör för att utföra församlingens löne- och arvodeshantering.

I kyrkokansliets promemoria från 2013, Stiftets främjande- och tillsynsansvar inom förvaltningsområdet, diskuteras bland annat om ett stift får utföra vissa av församlingarnas uppgifter. I nämnda promemoria framgår att kyrkoordningens förarbeten betonar att församlingarna alltid har ansvar för den grundläggande uppgiften, samtidigt som det kan finnas uppgifter som på grund av sin karaktär och de resurser som finns tillgängliga är särskilt lämpliga att hantera på stiftsnivå. Exempelvis angavs i

promemorian att den verksamhet som bedrivs genom stiftens servicebyråer kunde falla inom stiftets uppgift att främja församlingslivet:

KsSkr 2025:5

Redan i Centralstyrelsens kyrkoordningsskrivelse nämns vissa exempel där stiftet i sin främjanderoll, på uppdrag av församlingarna kan utföra vissa uppgifter som ligger på församlingarna och även ha personal anställd för uppgifterna. [...] Centralstyrelsen har dock betonat att det i sådana fall är viktigt att det sker genom ett nära samarbete med församlingarna och att det är tydligt att det ytterst är församlingarna som är ansvariga för de uppgifter som utförs av stiftet. Det handlar alltså inte om att ansvaret i sig överflyttas till stiftet.

Så även om det i 2 kap. 1 § fjärde stycket kyrkoordningen, på motsvarande sätt som för stiftet, anges att församlingarna ska anställa och avlöna den personal som behövs för verksamheten, finns det alltså utrymme för församlingarna att anlita någon annan för att utföra tjänster.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Utredningen för i rapporten *Att kroka arm – Om ökad stiftssamverkan* (SKU 2024:1) en diskussion huruvida det finns en risk att bestämmelsen i 6 kap. 4 § fjärde stycket kyrkoordningen kan missförstås som ett hinder för stiftet att tillgodogöra sig resurser eller kompetens på annat sätt än genom anställning och anskaffning. Utredningen ser en risk att bestämmelsen kan tolkas som ett hinder *mot* samverkan, till exempel om samverkan innebär att ett stift kan dra nytta av resurser eller kompetens från andra stift eller andra aktörer. Det kan till exempel gälla samverkan med studieförbund, folkhögskolor, civilsamhällets organisationer eller andra aktörer. Utredningen menar dock att bestämmelsen inte bör tolkas så snävt, vilket bland annat diskussionen kring bestämmelsen om administrativa tjänster i 10 kap. 4 § kyrkoordningen visar. Kyrkostyrelsen delar utredningens bedömning.

Enligt utredningen kan bestämmelsen i 6 kap. 4 § även förstås som att den främst klargör stiftens ansvar, dels jämfört med de övriga kyrkliga nivåerna (som ett uttryck för subsidiaritetsprincipen), dels för att säkerställa nödvändiga resurser för verksamheten. Stiftet kan redan i dag tillgodogöra sig resurser på olika sätt, exempelvis genom samverkan med andra stift eller genom att anlita en annan aktör att utföra tjänster. Det stöds även av kraven i 49 kap. 1 § kyrkoordningen som anger att stiftet ska ha en god ekonomisk hushållning, menar utredningen.

Utredningen föreslår – för att undvika varje tveksamhet att 6 kap. 4 § fjärde stycket kyrkoordningen skulle tolkas som ett hinder – ett förtydligande av bestämmelsen. Ett förtydligande föreslås därför, att stiftet även kan tillgodogöra sig resurser eller kompetens på annat sätt än vad som sägs i bestämmelsens första mening. Dessutom föreslås att det uttryckligen bör anges att personal kan anlitas, inte enbart anställas. Enligt förslaget bör begreppet avlöna utmönstras som överflödigt, främst eftersom det framstår som en självklarhet och redan följer av villkoren för anställning. Ingen egentlig ändring i sak är avsedd menar utredningen.

De flesta remissinstanser är positiva till förslaget. Kyrkostyrelsen delar också utredningens bedömning att ett förtydligande är lämpligt, även om det i och för sig redan i dag är möjligt för stiftet att tillgodogöra sig resurser och kompetens på olika sätt efter vad som behövs för stiftets verksamhet. Syftet med ändringen är att uppnå ett förtydligande och en uppdatering av bestämmelsen så att det uttryckligen framgår att det finns alternativ. Begreppet ”tillgodogöra sig” är nytt i kyrkoordningen, som *Luleå stift* påpekar. Kyrkostyrelsen finner att det är ett lämpligt ordval för att beskriva

de situationer bestämmelsen avser. Under vilka förutsättningarna stiftet kan tillgodogöra sig resurser eller kompetens behöver givetvis utgå från situationen i det enskilda fallet och vara förenligt med övrig reglering, exempelvis arbetsrätten när det är frågan om personal. Skao har i sitt remissvar beskrivit vissa av förutsättningarna för personell samverkan mellan stiftet.

Luleå stift föreslår även en alternativ skrivning "[s]tiftet får också på annat sätt tillgodogöra sig de resurser och den kompetens som behövs för fullgörande av stiftets uppdrag". Kyrkostyrelsen ser emellertid fördelar med utredningens förslag, främst eftersom det är kortare och enklare i en redan lång paragraf. Vidare riskerar det att bli otydligt att, som stiftet föreslår, lägga till en mening som avser resurser och kompetens för stiftets *uppdrag* när bestämmelsen i 6 kap. 4 § fjärde stycket gäller stiftets *verksamhet*. Rubriken för paragrafen är dessutom *Stiftets uppgifter*. Det finns alltså goda skäl att inte lägga till ytterligare begrepp.

Göteborgs stift föreslår att det även kan övervägas om ordet "anskaffa" i den nu aktuella bestämmelsen bör ändras, så att det inte missförstås som att stiftet måste äga all egendom den behöver i sin verksamhet. Kyrkostyrelsen håller med om att en sådan risk för missförstånd inte helt kan uteslutas med begreppet anskaffa. Samtidigt finner kyrkostyrelsen inte några lämpliga alternativa begrepp. Innebörden i bestämmelsen bör ändå vara tydlig, det vill säga att stiftet ansvarar för att ha tillräckliga resurser för sin verksamhet – oavsett om det är med äganderätt eller inte. Kyrkostyrelsen anser dessutom att det föreslagna tillägget till bestämmelsen – om möjligheten att tillgodogöra sig resurser på annat sätt – syftar till att undvika varje sådant eventuellt missförstånd.

Som utredningen, *Luleå stift* och *Nylöse pastorat* påtalat finns en liknande bestämmelse för församlingarna i 2 kap. 1 § fjärde stycket kyrkoordningen om församlingens grundläggande uppgift. Utredningen fann att en översyn av denna bestämmelse låg utanför utredningens uppdrag. Pastoratet anger att denna bestämmelse borde förtydligas på motsvarande sätt som för stiftet i 6 kap. 4 § fjärde stycket kyrkoordningen, bland annat för att undvika missförstånd kring församlingarnas möjlighet att tillgodogöra sig resurser och kompetens. *Järfälla församling* uttalar bland annat en farhåga att bestämmelsen kan medföra att stiftet kommer att kunna anlita församlingars personal utan ersättning.

Kyrkostyrelsen anser att en sådan ändring i 2 kap. 1 § kyrkoordningen bör göras, men att det i så fall bör ske i särskild ordning. Fram till att ett sådant förslag kan presenteras för kyrkomötet, är risken för eventuella missförstånd låg eftersom det redan i dag står klart att det finns alternativa sätt för en församling att tillgodogöra sig resurser och kompetens. Som tidigare beskrivits kan församlingarna exempelvis använda sig av löneservice i stället för att anställa personal för den uppgiften. Kyrkostyrelsen håller med utredningen om att förtydligandet i bestämmelsen inte är avsedd att göra någon egentlig ändring i sak, utan främst är ett förtydligande och en uppdatering. Bestämmelsen ger inte heller stiftet några utökade befogenheter jämfört med i dag, exempelvis vad gäller att anlita församlingarnas personal. *Örnsköldsviks norra pastorats* förslag om att reglera tjänster mellan stift och församling kan inte omhändertas inom ramen för denna skrivelse.

Kyrkostyrelsens förslag: Stiftet ska, vid fullgörandet av sitt uppdrag, beakta möjligheterna till samverkan med andra stift. Stiftet får även, med beaktande av sitt uppdrag, tillhandahålla stöd till andra stift.

Ny paragraf: 6 kap. 4 § a kyrkoordningen.

Promemorians förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. En remissinstans avstyrker förslaget. Flera stift har angett att en ökad stiftssamverkan är möjlig redan med befintliga bestämmelser. *Västerås stift* ser fördelar med att tydliggöra möjligheten till samverkan mellan stift, inte minst som en väg mot att förbättra resursutnyttjande och säkerställa tillgång till nödvändig kompetens. Stiftet anför vidare att förändringarna i kyrkoordningen är välkomna då de formellt tydliggör och understryker vikten av stiftssamverkan, vilket innebär att de också bidrar till en mild men konstruktiv påtryckning för att uppmuntra ett effektivt och resursdelande samarbete. Förutom att tydliggöra stiftens handlingsutrymme i gemensamma frågor, kan dessa ändringar dessutom ge ett juridiskt och organisatoriskt stöd när större samarbeten och omorganisationer genomförs menar stiftet.

Härnösands stift anger att förslagen är oproblematiska ur juridisk synpunkt, men att de föreslagna justeringarna i kyrkoordningen förtydligar och visar på möjligheter. *Västerås stift* menar att förslagen kan undanröja eventuella tveksamheter till möjligheter för samverkan, eftersom förslagen understryker vikten av samverkan samt även ökar stiftens flexibilitet i sina uppdrag.

Karlstads stift menar att förslagen till ändringar i kyrkoordningen är okontroversiella, samt att den nuvarande formuleringen i kyrkoordningen redan ger mycket goda möjligheter till samverkan utifrån stiftens uppdrag att främja en god förvaltning i stiftens församlingar, pastorat och samfälligheter.

Uppsala stift stödjer utredningens förslag och har inga synpunkter på förslagen till kyrkoordningsändringar, men lämnar synpunkter av regelteknisk karaktär som innebär att en omformulering kan övervägas om förslaget riskerar att tolkas som ett åläggande att göra en formell bedömning, även om utredningen talar om bedömning i relevanta fall.

Luleå stift tillstyrker föreslaget, men föreslår en alternativ ordalydelse till andra stycket.

Linköpings stift föreslår att ”ska” i förslaget byts mot ”bör”.

Forshaga-Munkfors församling tillstyrker förslaget och anger att det är bra med en bestämmelse som gör det ”tvingande” för stiftet att beakta möjligheterna till samverkan.

Järfälla församling avstyrker förslaget med hänsyn bland annat till att det krävs ytterligare utredning kring ökad stiftssamverkan för att tydliggöra syfte och konsekvenserna av det. Församlingen lyfter även att samverkan mellan stiftet bör ha som syfte att främja församlingarnas liv och verksamhet.

Överklagandenämnden har, utifrån de aspekter nämnden har att beakta, inga synpunkter på utredningens förslag och konstaterar i likhet med utredningen att kyrkoordningens nuvarande lydelse inte uppställer några hinder för en ökad stiftssamverkan.

Skaö välkomnar utredningens förslag och ambitioner, samt lyfter fram förutsättningarna för samverkan gällande bland annat personell samverkan och begravningsverksamheten.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Samverkan mellan stiftet regleras inte uttryckligen i kyrkoordningen i dag. Som angivits ovan, finns det i regel inget hinder mot stiftssamverkan. Enligt utredningens bedömning är en ny bestämmelse i kyrkoordningen önskvärd, för att bidra till en ökad samverkan på ett långsiktigt och hållbart sätt. Förslaget om samverkan har ett brett stöd hos remissinstanserna och få som motsätter sig det. Kyrkostyrelsen delar utredningens bedömning om att en bestämmelse bör införas i kyrkoordningen att stiftet ska, vid fullgörandet av sitt uppdrag, beakta möjligheterna till samverkan och överväga om samverkan är lämplig i den aktuella situationen. Sådant övervägande ska ske när det är relevant och inte överflödigt.

Linköpings stift föreslår att ”ska” i förslaget byts mot ”bör”, eftersom stiftet ser en risk att ordet ska uppfattas som ett formellt krav likt barnkonsekvensanalyser och att det ökar den administrativa bördan, samt att ”bör” främjar ett mer flexibelt arbetssätt. Kyrkostyrelsen menar att verbet ”ska” är motiverat. Kyrkostyrelsen vill här särskilt framhålla att förslaget ger stiftet ett ansvar att de ska beakta stiftssamverkan i alla situationer när det är relevant, men alltså inte när det framstår som överflödigt. Det stärker avsikten med bestämmelsen, alltså att beakta samverkan är en naturlig del i stiftets arbetssätt.

Kyrkostyrelsen vill dock betona att bestämmelsen inte är avsedd att medföra något nytt formaliakrav. Någon särskild redovisning av om och hur samverkan eventuellt har beaktats krävs alltså inte. Jämförelsen med barnkonsekvensanalyser är inte helt rättvisande. Kyrkostyrelsen anser därtill att verbet ”beakta” ger en ändamålsenlig frihet när det kommer till om, i vilken utsträckning och på vilket sätt som stiftssamverkan kan vara ändamålsenlig (jfr KsSkr 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m, s. 73). Om samverkan är lämplig blir alltså en fråga för respektive stift utifrån dess förutsättningar och behov, vilka kan variera över tid och sett till vilket område som är aktuellt.

Genom att förslaget innehåller rekvisitet ”vid fullgörande av sitt uppdrag” tydliggörs det att stiftets samverkan sker inom ramen för stiftets egna uppdrag och att samverkan ska övervägas för aktiviteter inom uppdraget. Vidare understryker detta rekvisit också att stiftet inte överlåter sitt uppdrag, utan behåller ansvaret för sin grundläggande uppgift. Denna uppgift regleras ytterst i lagen 1998:1591 om Svenska kyrkan.

Förslagets andra stycke innebär att stiftet, med beaktande av sitt uppdrag, kan samverka med och tillhandahålla stöd till andra stift. Avsikten är bland annat att det ska framgå att territorialprincipen inte utgör hinder för samverkan mellan stiftet, exempelvis där ett eller ett par stift utför en uppgift som andra stift eller ytterst hela trossamfundet kan ta del av. Redan i dag finns ett undantag från territorialprincipen i 6 kap. 4 § andra stycket kyrkoordningen, som anger att stiftet får lämna bidrag till internationell diakoni och mission. I likhet med huvuddelen av remissinstanserna är kyrkostyrelsen positiv till utredningens förslag även i denna del.

Beroende på vilken samverkan som blir aktuell kan det finnas ett behov av att reglera samverkan med avtal för att tydligt reglera mål, förväntningar, tid, ersättningar och liknande förutsättningar. Bestämmelsens syfte är att stärka stiftssamverkan, men inte på bekostnad av eller för att ändra förutsättningarna för samverkan med andra i samhället, till exempel studieförbund, folkhögskolor, civilsamhällets organisationer eller andra aktörer. *Skao* lyfter i sitt remissvar fram under vilka förutsättningar stiftsövergripande samverkan kan ske, exempelvis arbetsrättsligt. *Skao* är berett att delta i det fortsatta arbetet med sin kompetens, erfarenhet och kunskap.

Luleå stift har föreslagit en alternativ språklig utformning av det andra stycket bland annat för att undvika en uppredning av verbet ”beakta”. Stiftet föreslår i stället ”inom ramen för sitt uppdrag”. Kyrkostyrelsen ställer sig frågande till stiftets förslag, främst eftersom ”inom ramen för sitt uppdrag” har en annan betydelse än ”med beaktande av sitt uppdrag”. Det är en grundläggande förutsättning att stiftet inte agerar utanför sitt uppdrag, varför det inte bör vara nödvändigt att ange att samverkan ska ske inom ramen för stiftets uppdrag. Däremot är det av vikt att stiftet beaktar, alltså tar hänsyn till, eller visar tillbörlig omtanke och respekt för sitt uppdrag, när det tillhandahåller stöd till andra stift. Som kyrkostyrelsen angav ovan ger verbet ”beakta” en ändamålsenlig frihet för stiftet att ta hänsyn till sitt eget uppdrag inom ramen för stiftssamverkan.

Precis som utredningen anger är det en fråga för stiftet, om och i vilken omfattning ett stift har möjlighet att ge stöd åt andra stift, vilket är beroende av olika faktorer, exempelvis behovet av expertkunskap och möjligheten till finansiering. Stiftet har ett krav på en god ekonomisk hushållning i 49 kap. 1 § kyrkoordningen, vilket bland annat innebär väl vårdade och underhållna fastigheter och andra tillgångar, en medelsförvaltning som tillgodoser krav på både säkerhet och avkastning, och i övrigt en effektiv organisation för den verksamhet som ska bedrivas (Edqvist et. al. Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2022 med kommentarer och angränsande lagstiftning, en kommentar s. 748).

Kyrkostyrelsen delar utredningens bedömning att den föreslagna bestämmelsen inte ändrar Svenska kyrkans struktur eller stiftens grundläggande uppgift eller uppdrag. Stiftens beslutanderätt påverkas inte heller. Samverkan innebär att stiftet delar med sig och tar del av kunskap och andra resurser. Det huvudsakliga syftet med förslaget är att bidra till en ökad samverkan på ett långsiktigt och hållbart sätt. Förslaget syftar även till att Svenska kyrkan ska kunna göra mera med sina begränsade resurser genom samverkan.

5.3 Stöd från kyrkostyrelsen

Kyrkostyrelsens förslag: Kyrkostyrelsen får på uppdrag av ett stift tillhandahålla stöd för genomförandet av stiftets uppdrag.

Ändrad paragraf: 10 kap. 4 § kyrkoordningen.

Utredningens förslag överensstämmer i stort med kyrkostyrelsens förslag, vilket har ändrats på så sätt att stift anges i singular i stället för plural.

Remissinstanserna: Det flesta remissinstanser tillstyrker utredningens förslag. Några remissinstanser lämnar förslaget utan erinran. En remissinstans avstyrker förslaget. *Uppsala stift* har inga synpunkter på kyrkoordningsändringarna, men lämnar som regeltekniska synpunkter att stift bör anges i singular i likhet med i första stiftet om det inte var avsikten att minst två stift tillsammans står bakom uppdragsförfrågan.

Även *Luleå stift* föreslår att stift anges i singular för att undvika tolkningen att alla stift behöver vara överens om att begära stöd. Vidare menar *Luleå stift* att bestämmelsen ändå inte förpliktigar kyrkostyrelsen att tillhandahålla det efterfrågade stödet.

Göteborgs stift tillstyrker förslaget till ändring i kyrkoordningen och föreslår att en motsvarande bestämmelse som den föreslagna 10 kap. 4 § kyrkoordningen bör övervägas, som innebär att stiftet på uppdrag av kyrkostyrelsen kan tillhandahålla stöd till den nationella nivån.

Järfälla församling avstyrker förslaget med hänsyn bland annat till att det skapar en starkare och tyngre överbyggnad av Svenska kyrkan som riskerar att missgynna församlingarnas självbestämmande och underminera församlingarnas mandat.

Bakgrund

Den nationella nivåns uppdrag regleras närmare i kyrkoordningens kapitel 10, där det i 3 § i punktförmer mer specifikt stadgas vad kyrkostyrelsen ska göra. Exempelvis framgår av första punkten att kyrkostyrelsen ska stödja stiftens arbete för utveckling av församlingslivet och av en god förvaltning i församlingar och pastorat. Beslut som fattas av kyrkostyrelsen ska ha stöd i någon av punkterna i 10 kap. 3 § eller i de efterföljande bestämmelserna eller kapitlen där uppdraget preciseras. Finns det inte något stöd för ett förslag eller beslut krävs en ändring av kyrkoordningen. Lagen om Svenska kyrkan och bestämmelserna om de olika nivåernas uppdrag utgör ramen för vilka ändringar avseende kyrkostyrelsens mandat som kyrkomötet kan besluta om.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Kyrkoordningen innehåller inget uttryckligt mandat för kyrkostyrelsen att på uppdrag av ett stift tillhandahålla stöd för stiftens uppdrag och ansvar. Utredningen har därför föreslagit en bestämmelse att kyrkostyrelsen, på uppdrag av stiftens, får ge stöd i frågor som gäller deras uppdrag och ansvar. Förslaget avser alltså att ge kyrkostyrelsen en möjlighet att bistå stiftens med stöd även i uppgifter som stiftens ansvarar för. Vidare ger det stiftet ett incitament att lyfta frågor om möjlig samverkan. Utredningens förslag har fått ett brett stöd bland remissinstanserna.

Kyrkostyrelsen håller med utredningen om att den föreslagna bestämmelsen är bra och behövs eftersom det går utöver vad kyrkostyrelsen ska göra enligt 10 kap. 3 § kyrkoordningen och vad kyrkostyrelsen får göra enligt 10 kap. 4 § kyrkoordningen. Kyrkostyrelsen finner det därför lämpligt att, i enlighet med utredningens förslag, ta in en sådan ny bestämmelse i 10 kap. 4 § kyrkoordningen som ett andra stycke, eftersom den på liknande sätt som i första stycket innebär ett mandat för vad kyrkostyrelsen får göra, till skillnad från uppräkningslistan i 3 § som anger vad kyrkostyrelsen har ansvar för.

Förslaget innebär ingen skyldighet för kyrkostyrelsen, utan det anger att stöd får tillhandahållas till stiftens. Ett sådant stöd grundas i en ömsesidig överenskommelse. Det behövs en dialog mellan stiftens och den nationella nivån, avseende vilken typ av stöd som framstår som lämpligt och möjligt. Rekvisitetet klargör också att det stöd som lämnas sker på stiftens uppdrag och därmed för deras räkning. Kyrkostyrelsen bör även ha möjlighet att ta ut ersättning för sådant stöd. Det stöd som kyrkostyrelsen kan tillhandahålla kan utgöra en del av stiftssamverkan, exempelvis genom att bistå med en utbildning i en fråga som flera stift har intresse för men har svårt att genomföra på egen hand, exempelvis i informationssäkerhet. Det kan alltså finnas uppgifter, vilka på grund av sin karaktär och den kompetens som finns tillgänglig, är särskilt lämpliga att den nationella nivån stöttar stiftens i.

Utredningens förslag har vissa likheter med den nationella nivåns drivande av Svenska kyrkans löneservice. I förarbetena till beslutet om löneservice och i kyrkokansliets promemoria från 2013 lyfts kravet på frivillighet fram, för att det ska anses tillåtet för den nationella nivån eller ett stift att ”ta över” och utföra en uppgift som i grunden åvilar annan.

Kyrkostyrelsen håller med *Uppsala stift* och *Luleå stift* om att bestämmelsen bör ändras för att undvika att det missförstås att alla stift gemensamt behöver uppdraga åt kyrkostyrelsen att tillhandahålla stöd. Avsikten är att detta stöd kan lämnas åt fler stift,

men inget krav på att alla stift deltar. Om ett sådant stöd är möjligt och lämpligt behövs en överenskommelse. Av överenskommelsen bör det framgå vilka stift som avses och andra relevanta förutsättningar för stödet.

Göteborgs stifts förslag till en ny bestämmelse som grund för att stiften ska kunna tillhandahålla stöd till nationell nivå kan inte omhändertas inom ramen för denna skrivelse.

5.4 Ikraftträdande

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 januari 2026. Det bedöms inte finnas något behov av övergångsbestämmelser.

5.5 Stiftssamverkans konsekvenser för barn

Kyrkostyrelsen gör ingen annan barnkonsekvensanalys än den utredningen genomfört. Stiftssamverkan bidrar till en långsiktigt hållbar kyrka och resurser frigörs på stiftsnivå som innebär att stiften kan prioritera att stärka arbetet med barn och unga ytterligare. Samverkan med Svenska Kyrkans Unga är självklar, inom de verksamhetsområden som särskilt berör barn och unga.

5.6 Kommentar till bestämmelsen i kyrkoordningen

6 kap.

4 §

Bestämmelserna ändras genom att fjärde stycket kompletteras med en andra mening för att förtydliga att stiftet även kan tillgodogöra sig resurser eller kompetens på annat sätt än vad som sägs i styckets första mening, det vill säga anställa eller anskaffa. Vidare förtydligas det att stiften kan såväl anställa som anlita den personal som behövs för stiftets verksamhet. I bestämmelsen utmönstras också ordet avlöna som överflödigt.

4 a §

Bestämmelsen är ny och anger i det första stycket att stiftet ska vid fullgörandet av sitt uppdrag beakta möjligheterna till samverkan med andra stift. Rekviritet ”vid fullgörande av sitt uppdrag” tydliggör att stiftens samverkan sker inom ramen för stiftets egna uppdrag och att samverkan ska övervägas för aktiviteter inom detta uppdrag. Vidare understryker rekviritet att stiftet inte överlåter sitt uppdrag utan behåller ansvaret för sin grundläggande uppgift som ytterst regleras i lagen om Svenska kyrkan. Om samverkan är lämplig blir alltså en fråga för respektive stift. Bestämmelsen innebär inga krav i fråga om någon särskild redovisning av stiftets överväganden.

Bestämmelsens andra stycke innebär att stiftet med beaktande av sitt uppdrag, får samverka med andra stift. Det är ett uttryckligt mandat för stiftssamverkan.

Bestämmelsen innebär vidare att territorialprincipen inte utgör hinder för samverkan mellan stiften.

10 kap.

4 §

Bestämmelsen ändras genom att ett andra stycke läggs till som innebär att kyrkostyrelsen, på uppdrag av ett stift, får tillhandahålla stöd för genomförandet av stiftets uppdrag. Ett sådant stöd får tillhandahållas till ett eller flera stift efter en ömsesidig överenskommelse.

Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll

KsSkr 2025:5

Utdrag ur protokoll fört vid kyrkostyrelsens sammanträde den 3 april 2025.

Beslutande: Martin Modéus, ordförande, ledamöterna Wanja Lundby-Wedin, Håkan Widepalm, Amanda Carlshamre, Jesper Eneroth, Nils Gårder, Lars Johnsson, Berth Löndahl, Mona Olsson, Olle Reichenberg, Elisabeth Rydström, Erik Sjöstrand, Anna Sundberg samt tjänstgörande ersättarna Sebastian Ekeröth Clausson, Johannes Fransson.

Föredragande: Erika Brundin, Marie Nordström, Evelina Kaarme.

Kyrkostyrelsen beslutade

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2025:5 Ökad stiftssamverkan.